

Lapsivaikutusten arviointi nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen aloituspaikkojen määrästä syksyille 2024

Taustaa

Lapsivaikutusten arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa ja seurata eri ratkaisuvaihtoehtojen ja päätösten vaikutuksia lapsiin: millaisia hyötyjä tai haittoja päätöksillä ja toiminnalla aiheutetaan (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2023, Unicef). Lapsivaikutusten arviointi perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, erityisesti lapsen oikeuteen osallistua ja vaikuttaa sekä lapsen edun ensisijaisuuteen (THL 2023).

Tämä lapsivaikutustenarviointi on tehty nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen vuoden 2024 aloituspaikkamuutoksista. Vaikutustenarviointi on tehty vuoden 2023 kesäkuun ja elokuun välillä, jolloin kyseessä on lapsivaikutusten ennakkoarviointi. Ennakkoarvioinnissa eri vaihtoehtojen vaikutuksia arvioidaan ennen päätöksen tekemistä. Lapsivaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty aloituspaikkojen mitoituksessa huomioonotettavia kriteerejä sekä Vantaan Nuorisovaltuuston ja toisen asteen koulutuksen hallinnon näkemyksiä.

Lapsivaikutusten arviointi

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen aloituspaikkojen mitoituksessa tulee ottaa huomioon perusopetuksen päättävien ikäluokan koko, seuraavan vuoden talousarvioesitys, oppilaitosten tilat ja erityisen koulutustehtävän järjestämiseen myönnetty luvat.

Lapsivaikutusten arvioinnissa on vertailtu kolmea vaihtoehtoa: 1. aloituspaikkoja ei lisätä lukiokoulutukseen, 2. lukiokoulutukseen lisätään 50 aloituspaikkaa ja 3. lukiokoulutukseen lisätään yli 50 aloituspaikkaa. Näihin kolmeen vaihtoehtoon on päädytty edellä mainittujen kriteerien perusteella. Vaihtoehtoja on tarkasteltu kolmesta eri näkökulmasta: opiskelija, organisaatio ja henkilöstö sekä ympäristö.

Näkökulma	Aloituspaikkoja ei lisätä	Lisätään 50 aloituspaikkaa	Lisätään yli 50 aloituspaikkaa
Opiskelija			
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on koulutukseen osallistumiseen?	Aloituspaikkoja tarjolla hieman alle 50 prosentille Vantaan perusopetuksen päättäneistä. Enemmän opiskelijoita voi jäädä ilman opiskelupaikkaa, koska aloituspaikkoja on perusopetuksen päättävien määrään suhteutettuna vähemmän kuin edellisinä vuosina (vuonna 2023	Lukiokoulutuksen aloituspaikkoja on noin 52 prosentille Vantaan perusopetuksen päättäneistä. Kevään 2023 yhteishaussa 52 % Vantaan perusopetuksen ja nivelvaihekoulutusten päättäneistä haki 1. hakutoiveenaan lukiokoulutukseen.	Aloituspaikkoja on tarjolla reilusti yli 52 %:lle peruskoulun päättävistä, mutta lukioon pääsy edellyttää vähintään 7.0 keskiarvon.

	aloituspaikkoja 50 % ikäluokasta, vuonna 2022 51 %). Koska opiskelupaikkoja ei ole tarjolla Vantaalla, perusopetuksen ja nivelvaihekoulutusten päättävät päätyvät opiskelemaan yhä enemmän muihin kuntiin.		
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on koulutuksen saavutettavuuteen?	Mikäli aloituspaikkoja ei ole tarpeeksi suhteessa perusopetuksen päättäviin, yhä suurempi osa opiskelijoista joutuu matkustamaan kauemmas. Näin ollen opiskelijalla kuluu kauemmin aikaa koulumatkoihin.	Aloituspaikkojen lisäys on mahdollista toteuttaa yhden lukion yhteyteen rakennettavalla lisätilaratkaisulla (paviljonki).	Kaikkia aloituspaikkojen lisäyksiä ei saada nykyisten lukioden yhteyteen, jolloin opiskelija voi joutua liikkumaan välituntien aikana pitkiäkin matkoja ja koulupäivä saattaa pidentyä kohtuuttomasti.
Tukeeko ratkaisu yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua ja olla mukana koulutuksessa? Millaisia vaikutuksia ratkaisulla on tyttöjen, poikien tai muunsukupuolisten tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin?	Mikäli keskiarvorajat nousevat aloituspaikkojen vähäisyyden vuoksi, poikien määrä lukiokoulutuksessa voi laskea. Keväällä 2024 yhteishaussa hakevat vantaalaiset opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa, koska aloituspaikkoja on suhteessa vähemmän verrattuna vuoteen 2023.	Yhä useammalla on mahdollisuus jatkaa lukiokoulutuksessa.	Yhä useammalla on mahdollisuus jatkaa lukiokoulutuksessa.
Millaisia vaikutuksia päätöksellä on nuorten hyvinvointiin?	Syrjäytymisen riski kasvaa, jos nuoria jää paljon opintojen tai omien toiveidensa mukaisen opinon ulkopuolelle.	Mitä enemmän aloituspaikkoja on tarjolla, sitä useammalle voidaan tarjota paikkaa ensisijaisesta hakukohteesta. Tämä	Mitä enemmän aloituspaikkoja on tarjolla, sitä useammalle voidaan tarjota paikkaa ensisijaisesta

		lisää opiskelijoiden motivaatiota opintoihin.	hakukohteesta. Tämä lisää opiskelijoiden motivaatiota opintoihin. Toiminnan hajauttaminen moneen toimipisteeseen heikentää yhteisöllisyyttä ja voi vaikuttaa lukioyhteisöön kiinnittymiseen negatiivisesti.
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on nuorten mahdollisuuteen suoriutua koulutehtävistä?			Jos aloituspaikkoja lisätään paljon, sisäänpääsykeskiarvo laskee. Mahdollisesti siis yhä useampi opiskelija tarvitsee tukea opintojen suorittamiseen. Saadaanko järjestettyä opetukseen sopivat tilat?
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on nuoren tarvitsemaan pedagogiseen ja muuhun tukeen koulutuksessa?			Nykyisillä resursseilla kaikille sisään tuleville ei välttämättä pystytä tarjoamaan pedagogista tukea (lukiokoulutuksessa 5 erityisopettajaa).
Organisaatio ja henkilöstö			
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on koulutuksen laatuun (esim. henkilöstön koulutus ja määrä sekä pysyvyys)?			Jos opiskelijoita lisätään oppilaitoksiin paljon, tulee uutta opetushenkilöstöä lisätä. Mikäli rekrytointihaasteiden myötä pätevää henkilöstöä ei ole tarjolla, oppilasmäärän lisäys vaikuttaa tarjottavan opetuksen laatuun.

Ympäristö			
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on ryhmäkokoihin?	Ryhmäkoot ovat jo nykyisellään todella suuret.	Ryhmäkoot saattavat kasvaa riippuen siitä, minkälaiset tilajärjestelyt tehdään.	Ryhmäkoot kasvavat, koska tilahaasteiden vuoksi ei ole riittävästi tiloja.
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on opiskeluympäristön turvallisuuteen ja terveellisuuteen?	Meluhaitat. Ahtaat tilat voivat lisätä levottomuutta ja häiriökäyttäytymistä.	Aloituspaikkojen lisäykset saadaan toteutettua nykyisten rakennusten yhteyteen. Riski nykyisille mahdollisille meluhaitoille ja ahtaiden tilojen mahdollisesti lisäämä levottomuus ja häiriökäyttäytyminen säilyvät.	Ei riittävästi tiloja. Koska kaikkia tiloja ei saada nykyisten rakennusten yhteyteen, siirtymiin liittyy turvallisuusriskejä (esim. teiden ylityksiä)

Näkökulma	Lisätään 50 aloituspaikkaa
Oppivelvollisuus	Nuorisovaltuuston mukaan oppivelvollisuuden näkökulmasta aloituspaikkojen lisääminen on hyvä asia, koska yhä suurempi osa saa haluamansa opiskelupaikan.
Keskiarvorajat	Nuorisovaltuuston mukaan keskiarvorajojen mahdollinen aleneminen vaikuttaa nuorten mielenterveyteen positiivisesti.
Opiskeluympäristö	Nuorisovaltuusto koki huolta aloituspaikkojen lisäämisen vaikutuksesta opiskelutilojen riittävyyteen, oppilaitosten ahtauteen sekä ryhmäkokoihin.

Vaihtoehtojen vertailun perusteella nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin osalta parhaimmaksi vaihtoehdoksi todettiin 50 aloituspaikan lisääminen. Vantaan Nuorisovaltuustoa pyydettiin antamaan oma näkemyksensä siitä, millaisia vaikutuksia tällä esityksellä on nuorten elämään. Alla Nuorisovaltuuston näkemykset kootusti.

Lapsivaikutusten arvioinnissa on huomioitava, että Nuorisovaltuusto nosti esille Vantaan toisella asteella opiskelevien nuorten kuulemisen laajamittaisemmin. Valitettavasti laajempaa kuulemistä ei ollut mahdollista tehdä päätöksen valmisteluajataulussa.

Lähteet:

eOppiva ja kansallinen lapsistrategia. Lapsen oikeudet – Työkaluina lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi -koulutus. Haettu 26.6. osoitteesta <https://www.eoppiva.fi/koulutukset/lapsen-oikeudet-lapsivaikutusten-arviointi-ja-lapsibudjetointi/>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Lapsivaikutusten arviointi. Haettu 7.8.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/lapsen-oikeudet-lapsiperhepalveluiden-suunnittelussa/lapsivaikutusten-arviointi>.

Unicef. Miten lapsivaikutusten arviointi toteutetaan? Haettu 7.8.2023 osoitteesta
<https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/lapsen-oikeuksien-teemapaketit/aluksi-lapsen-etu-on-ensisijainen/miten-lapsivaikutusten-arviointi-toteutetaan>.